

BACHELOROPPGAVE

En undersøkelse om barnets beste under samvær med foreldre

A study about the best interest of the child during contact with parents

Kandidatnr 209 og 210

Bachelor i barnevern

Fakultet for helse- og sosialvitenskap (FHS)/Institutt for velferd og deltaking/Barnevern

Innleveringsdato: 15.05.2023

Antall ord: 7758

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Innholdsfortegnelse

<i>Innholdsfortegnelse</i>	2
<i>Sammendrag</i>	3
<i>Abstract</i>	3
<i>Innledning</i>	5
Forforståelse.....	6
<i>Teori</i>	6
1.1 Fastsettelse og oppfølging av samvær	6
1.2 Ny rettspraksis – EMD dommer mot Norge	7
1.3 Barnets beste under samvær	8
1.4 Medvirkning under samvær	9
1.5 Barnets sårbarhet under samvær	11
<i>Metode</i>	12
2.1 Valg av metode	12
2.2 Søkeprosessen	13
2.3 Inklusjons – og eksklusjonskriterier	14
2.4 Utvelgelse av litteratur	14
2.5 Kildekritikk	15
<i>Forskningsfunn og analyse</i>	16
3.1 Artikkel 1	16
3.2 Artikkel 2	17
3.3 Rapport.....	17
<i>Drøfting</i>	18
4.1 Ivaretagelse av medvirkning	19
Informasjon	19
Barnets alder og modenhet	20
Manglende kompetanse	21
4.2 ivaretagelse av barnets sårbarhet	22
4.3 Barnets medvirkning og sårbarhet	23
<i>Avslutning</i>	25
<i>Litteraturliste</i>	26
<i>Vedlegg</i>	30
<i>Søk og skriv</i>	30

Sammendrag

I denne bacheloroppgaven har vi undersøkt hvordan hensynet til barnets beste blir ivaretatt når det gjelder barnets medvirkning og sårbarhet i samvær etter omsorgsovertakelse. For å innsamle data til å besvare problemstillingen benyttet vi oss av litteraturstudie. Etter hvert i søkeprosessen fant vi frem til to forskningsartikler og en rapport. Vi benyttet oss av empiri fra forskningsartiklene og rapporten som er relevante for problemstillingen. Vi har empiri som handler om barnets medvirkning, og sårbarhet.

Når det gjelder barnets medvirkning fant vi frem til empiri som handler om hvor stor betydning alder og modenhet har for barnets medvirkningsmuligheter i samvær. Selv om barn får medvirke mer desto eldre man blir, kan manglende kompetanse gjøre at yngre barn ikke får samme medvirkningsmulighet. En annen empiri handler om viktigheten av at barnet får medvirke, deriblant betydningen av å få god informasjon. Om barnets sårbarhet fant vi empiri om hvordan dette blir ivaretatt dersom barnet opplever negative reaksjoner i samvær med foreldrene.

I drøftingen tok vi utgangspunkt i funnene og knyttet det opp til teori, annen forskning og egne refleksjoner. Vi tok først for oss forskningsfunn om medvirkning og drøftet dette. Deretter tok vi for oss forskningsfunn om barnets sårbarhet. I siste del av drøftingen tydeliggjorde vi hvordan man kan se barnets medvirkning og sårbarhet i sammenheng med hverandre.

Abstract

In this bachelor assignment we have studied how the principle in the best interest of child is taken care of when it comes to participation and vulnerability having contact with their parents after foster care placement. To answer our research question we used scoping review as our method. We found two research articles and one research report. We used empirical data from the articles and the research report that was relevant for our assignment. We have empirical data that is about child's participation and vulnerability.

When it comes to the child's participation we found data that shows how big importance the age and maturity has for participation. Even if the child gets to participate more when it gets

older and more mature, we found that lack of knowledgs can reduce the participation of younger childs. In the empirical data we also found the importancy good information has for the wellbeing of the child. We found empirical data about how the child vulnaribility is taken care of if the child show negative emotion during contact with parents.

In the last part of our assignment we discussed the connection between our finds, theory, other studies and own reflections. In the first part we discussed the the empirical data about childs participation. In the second part we did the same with the child's vulnerabilty. In the end we discussed how child participation and vulnerability can be used together for the best interest of the child.

Innledning

Vi vil i denne bacheloroppgaven undersøke hvordan hensynet til barnets beste blir ivaretatt i samvær etter omsorgsovertakelse. Å undersøke hvordan barnets beste blir ivaretatt, tenker vi er et dagsaktuelt tema. Dette er dagsaktuelt fordi det i senere tid har kommet en del endringer på barnevernsfeltet. Deriblant har rettspraksisen blitt endret, blant annet fordi Norge har blitt dømt ved flere anledninger i den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD).

En av grunnene for at vi har lyst å undersøke hvordan barnets beste blir ivaretatt i samvær etter omsorgsovertakelse, er fordi det er faglig verdifullt å lære om. Kunnskapen vi tilegner oss fra det faglige, kan være nyttig i senere arbeid. Barnets beste er et grunnleggende prinsipp som barneverntjenesten skal følge. Alle avgjørelser som tas i barnevernet skal arbeidet utfra dette prinsippet. Man skal arbeide ut fra barnets beste når det stadfestes samværsordning etter omsorgsovertakelse, og i oppfølgingen av samværene.

Problemstillingen vår er «*Hvordan ivareta hensynet til barnet beste, når det gjelder barnets medvirkning og sårbarhet i samvær etter omsorgsovertakelse?*». Barnets beste er et stort tema, og derfor har vi valgt å avgrense ved å ta for oss to momenter. Momentene vi har valgt er barnets medvirkning og sårbarhet. Både barnets medvirkning og sårbarhet er sentrale momenter i FNs barnekomite liste med momenter som kan være viktig for barnets beste vurdering (Prop. 133 L (2020-2021), s. 76). Barnets synspunkter står oppført på momentlisten, men vi tar for oss også flere andre sider med medvirkning. Derfor er det naturlig for oss å bruke medvirknings begrepet, istedenfor barnets synspunkter.

I bacheloroppgaven har vi tenkt å starte med å begrepsforklare teori som er relevant for vår oppgave. Dette er hvordan samvær fastsettes og oppfølges, nyere rettspraksisen etter EMD dommer mot Norge, barnets beste, barnets rett til medvirkning og barnets sårbarhet. Videre skal vi beskrive hvordan vi har funnet frem til artiklene og rapporten vi bruker, og hvilke kriterier vi har jobbet etter. Deretter skal vi ta for oss forskningsfunnene som vi har kommet frem til gjennom det litterære søket. Disse tar for seg hvordan barnets medvirkning og sårbarhet blir ivaretatt i samvær med foreldre. Forskningsfunnene vi redegjør for skal vi drøfte i sammenheng av teori, annen forskning og egne refleksjoner. Helt til slutt skal vi komme med en avslutning.

Forforståelse

Forforståelse er kunnskapen og forståelsen man har med seg, før man undersøker ett problem. Når man blir bevisst over egen forforståelse bidrar det til at egne tanker i minst mulig grad påvirker synet man har på problemet som undersøkes (Dalland, 2020, s. 196). Vår forforståelse kommer blant annet fra tiden vi har hatt som studenter. Der vi gjennom forelesninger og pensum har lært mye om samvær, og viktigheten av den mellom barn og foreldre. Vi har siden starten av studiet vært opptatt av barnets beste og har gjennom studie og praksis sett hvor viktig dette prinsippet er for arbeidet som gjøres. Som studenter har vi lest om Norges dommer i EMD og vi hadde lyst til å utforske mer om temaet samvær og barnets beste.

Teori

1.1 Fastsettelse og oppfølging av samvær

Når det blir vedtatt omsorgsovertakelse er det Barneverns- og helsenemnda som fastsetter samvær mellom barn og foreldrene (Barnevernsloven, 2021, § 7-2). Nemnda skal vurdere hvor hyppig samværene mellom barn og foreldre skal forekomme. Det vurderes også hvor stort omfanget på samværene skal være. Når det kommer til restriksjoner, har nemnda mulighet til å nekte samvær i en bestemt tidsperiode og på ubestemt tid. Det kan også bestemmes at foreldrene ikke får vite hvor barnet bor. Nemnda kan også sette vilkår om at samværene må foregå under tilsyn eller på et bestemt sted (Gerds-Andresen, 2020, s. 127).

Barn sin rett til familieliv er en grunnleggende menneskerettighet. Etter at det har blitt en omsorgsovertakelse, vil det være en fremtidig målsetting at barn skal gjenforenes med foreldre. Dette fordi omsorgsovertakelser i utgangspunktet skal være midlertidig, og barneverntjenesten skal iverksette tiltak som hjelper både foreldre og barn. Når det til barnets beste å flytte hjem skal barnevernet sørge for en gjenforening med foreldrene (Barne- ungdoms og familiedirektoratet, 2023, s. 193).

I fastsettelse av samvær må det foretas en skjønnsmessig helhetsvurdering. Denne vurderingen må knyttes opp mot en konkret vurdering av hva som er det enkelte barns beste og omstendighetene i saken (Haugli, 2023 s. 28). Det er flere momenter som skal tas med i vurderingen. Disse er barnets behov for beskyttelse, barnets utvikling samt barnets og

foreldrenes mulighet til å opprettholde og styrke båndene mellom seg (Haugli, 2023, s. 27). Disse momentene er viktig å ivareta for å sikre at man tar hensyn til barnets beste under fastsettelse av samvær.

Når det blir fastsatt samvær i Barneverns- og helsenemda skal barneverntjenesten utarbeide en plan for gjennomføring av samvær med foreldre og andre som har fått fastsatt samvær. Barneverntjenesten må vurdere jevnlig om det er til barnets beste slik samværet er nå, eller om det bør justeres til mer eller mindre. Dette er noe både EMD og Høyesterett har poengtert, der de fremhever at det er viktig at barneverntjenesten vurderer samværet jevnlig (Prop. 133 L (2020-2021), s. 274).

Når man skal vurdere samværsomfanget er det mange forhold som vil være betydelige. En sentral ting å ha med i vurderingen er barnets stemme. I tillegg er også barnets sårbarhet og hvordan de påvirkes av kontakt med foreldrene viktig å ha med i vurderingen. Barnets sårbarhet handler om at samværsomfanget ikke skal legges nært opp til det som kan utgjøre urimelige belastninger for barnet. Hva som vurderes som urimelige belastninger må vurderes konkret og dokumenteres (Bufdir, 2023, s. 195).

For å kunne vurdere og dokumentere samvær som kan være urimelig belastning for barnet, har barneverntjenesten et oppfølgingsansvar. Barneverntjenesten skal følge opp alle tiltak som iverksettes ovenfor barn og foreldre. Samtidig skal de fortløpende vurdere om familien får hjelpen dem har behov. Barneverntjenesten skal i oppfølgingsansvaret vurdere om iverksatte tiltak fungerer, eller om det trengs andre tiltak. Det ligger også et ansvar i å vurdere om det ikke lenger er behov for tiltaket, eller om tiltaket bør forandres med et mindre inngripende (Bufdir, 2023, s. 198).

1.2 Ny rettspraksis – EMD dommer mot Norge

I juni 2020 sendte Barne- og Familiedepartementet et informasjonsskriv til barneverntjenester og statsforvaltere i Norge. Informasjonsskrivet har tatt utgangspunkt i Høyesteretts behandling av barnevernssaker og konsekvensene dette får for praksisen i barneverntjenester. Informasjonsskrivet var mest knyttet til vurderinger og begrunnelser i saker om adopsjon, omsorgsovertakelse og samvær. Det tydeliggjør hvilket endringer barneverntjenester må ta (Andersen & Granerud, 2023, s. 20).

En av endringene er at man skal bevege seg bort fra normen om standardisert fastsettelse av samvær. Det har vært påpekt at i langvarige plasseringer hadde det utviklet seg norm for samværsomfanget fra to til seks ganger i året, og disse skulle ha to til fire timers varighet (Prop. 133 L (2020-2021), s. 259). Høyesterett har påpekt at dette ikke er en god måte å fastsette samvær på. Dette må være bestemt utfra forhold i hver sak og omfanget av samværet kan endre seg over tid (Barne- og familiedepartementet, 2020, s. 6).

Høyesterett understreker at samvær nå skal skje etter en konkret og individuell vurdering i den enkelte sak. Det skal fastsettes med et mål om gjenforening, samtidig som det ikke utsetter barnet for urimelig belastning (Andersen & Granerud, 2023, s. 20). Det at barn ikke skal utsettes for urimelig belastning under samvær, handler om at det ikke skal gjennomføres hvis det skader deres helse og utvikling (Prop. 133 L (2020-2021), s. 259).

Norge har fått flere dommer mot seg i EMD, der de blant annet har blitt kritisert for standardiserte samværsordninger. Det at Norge har fått flere dommer på seg for brudd på barns rettigheter er bemerkelsesverdig. Dette siden Norge har et omdømme internasjonalt for å være fremtredende i å vektlegge og sikre barns rettigheter (Haugli, 2023, s. 38). En nyere rapport viser at kritikken som har kommet, har ført til at Norge har beveget seg mer mot det EMD og Høyesteretts ønsker (Andersen & Granerud, 2023, s. 21).

1.3 Barnets beste under samvær

En viktig rettighet som skal ivaretas under samvær er barnets beste. I barnevernsloven § 1-3 står det nedfelt at «*ved handlinger og avgjørelser som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn*» (Bvl, 2021, § 1-3). Det utdypes at barnets beste skal være et viktig hensyn å ha i betraktning ved alle handlinger som påvirker et barn. Barnets beste er en viktig rettighet for barn, og i situasjoner der barn og foreldre har motstridende interesser må det tas nøye og grundige vurderinger. Foreldrenes rett og ønsker må kunne vike dersom dette skulle være til hinder for barnets beste (Bufdir, 2023, s. 23).

Barnets beste er også en rettighet som står nedfelt i FNs Barnekonvensjonen artikkel 3. Her står det nedfelt at “*Ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende*

organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn'' (Forente nasjoner, 1989, art 3). Det at barnets beste står i FNs barnekonvensjon og andre lover tydeliggjør viktigheten av denne rettigheten. FNs barnekonvensjon er en sentral konvensjon for beskyttelse av barns rettigheter. Denne konvensjonen er implementert i norsk lov gjennom menneskerettighetsloven. Norge er forpliktet etter konvensjonen å beskytte barn som oppholder seg i Norge (Bufdir, 2023, s. 19).

Det har kommet forslag til syv momenter som kan inngå i barnets beste vurdering. To av disse momentene er barnets synspunkter og barnets sårbarhet (NOU 2016: 16, s. 54). Barnets sårbarhet går ut på hvilket situasjoner som kan være sårbare for barnet. Barnets synspunkter tar for seg retten til medvirkning (NOU 2016: 16, s. 55). Disse er viktige i barnets beste vurdering knyttet opp mot fastsettelse og oppfølging av samvær. Vi kommer nærmere inn på barnets sårbarhet og medvirkning i de to neste punktene i oppgaven.

1.4 Medvirkning under samvær

Hva er medvirkning? Forskrift om medvirkning og tillitsperson spesifiserer hva medvirkning er. I denne forskriften står det nedfelt i § 3 «*Medvirkning er at barnet skal få tilstrekkelig informasjon og gis mulighet til å fritt uttrykke sine synspunkter. Barnet skal bli lyttet til og barnets synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med barnets alder og modenhet*» (Forskrift om medvirkning og tillitsperson, 2014, § 3).

Retten til medvirkning kommer også frem i barnevernsloven § 1-4. Denne loven tar for seg at barn som er i stand til å danne egne meninger skal få muligheten til å uttrykke dette i deres sak. Det kommer også frem at barn skal få nok og tilpasset informasjon og meningene som et barn kommer med skal vektlegges i samsvar med alder og modenhet (Bvl, 2021, § 1-4) Loven gir barn en rett til å uttale seg, men de har ikke plikt til å benytte seg av dette. Når barnet er eldre og mer modent, vil deres mening og uttalelser vektes mer enn barn som er yngre alder (NOU 2016: 16, s. 56).

Medvirkning kan være at barn man hjelper får god informasjon om hva barnevernet er, og informasjon om saken deres. Det kan også være viktig at barn får muligheten til å uttrykke seg, og at deres meninger blir vektlagt i de vurderingene som tas på deres vegne. Det er viktig

at man er bevisst makten man har som barnevernsarbeider og hvilken ressurs medvirkning har. Derfor er det viktig at man som barnevernsansatt legger til rette for at barnet får medvirke (Paulsen, 2022, s. 14).

Det har blitt påpekt at en trygg relasjon mellom barn og barnevernsansatte er viktig for at medvirkningsprosessen skal fungere bra. Hvis det er en god relasjon kan det frembringe at barnet føler seg trygg til å stille spørsmål der deres mening kommer frem (Paulsen, 2022, s. 81). Det har vist seg at det har vært positivt for barn når de har fått medvirke. Medvirkning har hatt en egenverdi, der har hjulpet barns velvære og selvtillit. Barn har beskrevet at de har følt seg verdsatt og inkludert når de fikk medvirke. Når det får medvirke i beslutninger som påvirker sitt liv kan det styrke selvtilliten til barnet (Paulsen, 2022, s. 42).

Det har blitt vist i studier at ansatte i barneverntjenester valgt å ikke snakke med barn fordi dem føler de mangler den rette kompetansen eller at de har følt seg ukomfortable i møte med barn. I en av studiene har barnevernledere pekt på at det har manglet metoder for kommunikasjon med barn og dette har medført til usikkerhet hos ansatte i barneverntjenester (Paulsen, 2022, s. 76). Det kan også være ansatte i barneverntjenesten som mener medvirkning ikke har noen hensikt. Dette der de har gjort opp en mening på forhånd og ser ikke hvordan involvering av barnet vil utgjøre en forskjell (Paulsen, 2022, s. 77).

De senere årene har medvirkning fått mer plass og når man skal fastsette samvær kan det da være en viktig sikkerhet for barnet at retten til medvirkning har kommet inn i lovgivningen. Det fremkommer også av de nye retningslinjene til barne- og familiedirektoratet at barn må få informasjon og muligheten til å si sin mening om samværet. Men det kan også være at barnet ikke ønsker å uttale seg. Det kan for eksempel være en belastning for barnet ved å si sine meninger og det er derfor viktig at ansatte i barneverntjenesten har kompetanse på dette området (Bufdir, 2022).

Det er viktig at barnevernsarbeideren har en klar tanke om hvordan medvirkning kan tilrettelegges. Dette slik at barn får den muligheten de har rett på. Det å tilrettelegge for god medvirkning, gjør at barnet og familien får hjelpen de har behov for. For at man skal kunne gi god hjelp, er det viktig å være klar over at barnet er en sentral aktør i sitt liv. Barnet selv sitter med erfaring og kunnskap som kan være et viktig bidrag. For å få frem informasjonen som

barnet sitter på, må man gi barnet anledning til å uttrykke seg. På den måten får de muligheten til å påvirke beslutninger som påvirker deres liv (Paulsen, 2022, s. 39).

1.5 Barnets sårbarhet under samvær

Barnets sårbarhet går ut på omsorgssvikten barnet har blitt utsatt for, og hva slags konsekvenser dette har for deres fungering i dag (Stang, 2023, s. 56). Barn kan både ha ulike former for sårbarhet og være utsatt for ulike sårbare situasjoner. Hvor sårbart et barn er og hva slags sårbare situasjoner som barn kan være utsatt for, er viktig å ha med i vurderingen av barnets beste (Prop. 133 L (2020-2021), s. 86). Det kan være at det oppstår sårbare situasjoner under samvær, der barn ikke får den omsorgen de har behov for. Uansett hvilken sårbar situasjon barnet befinner seg i, er det viktig å tenke på at alle barn har sine egne individuelle behov (Prop. 133 L (2020-2021), s. 84).

I vurderingen av barnevernssaker er barnets behov for omsorg, trygghet og beskyttelse viktig. Når det skal gjennomføres samvær mellom barn og foreldre skal det tas med i betraktning barnets sårbarhet (Prop 133 L (2020-2021), s. 86). I 2020 kom Høyesterett med et informasjonsskriv der de tydeliggjør at det må gis en konkret begrunnelse av barnets sårbarhet. Det er ikke nok bare å begrunne et tiltak ved å skrive «barnets sårbarhet». Det må konkretiseres enda tydeligere hva sårbarheten omfatter, om det finnes hjelpetiltak som kan fungere, og betydningen den har for barnets omsorgssituasjon (Barne- og familiedepartementet, 2020, s. 4).

Når et barn har samvær med sine foreldre, kan det frembringe ulike reaksjoner i barnet. I flere vedtak framgår det at barn er positive til foreldrene sine og ønsker samvær med dem, men allikevel får ulike reaksjoner under samværet. For et barn som får negative reaksjoner kan det forklares med at samværet kan være en påkjenning for barnet. Det kan være en påkjenning for barnet, fordi det kan være at barnet har vært utsatt for omsorgssvikt og opplever re-traumatisering i samvær med foreldre (Stang et al., 2023, s. 203). Det kan også være at krevende samvær for barnet, også er bearbeidende. Det kan være at barnet opplever positive sider med foreldre under samvær. Det gjør at det kan være sammensatt der det både er belastende, og bearbeidende (Engelien et al., 2023, s. 116).

Metode

2.1 Valg av metode

Olav Dalland skriver i boken sin *Metode og oppgaveskriving* at «metoden hjelper oss til å samle inn data, det vil si den informasjonen vi trenger til undersøkelsen vår» (Dalland, 2020, s. 54). Vår problemstilling er «Hvordan ivareta hensynet til barnets beste, når det gjelder barnets medvirkning og sårbarhet i samvær etter omsorgsovertakelse?». Vi tenkte derfor ut en metode som kan være relevant til å besvare problemstillingen.

Metoden vi har valgt for å besvare problemstillingen vår er litteraturstudie. Litteraturstudie handler om å «hente ut data fra eksisterende fagkunnskap, forskning og teori» (Dalland, 2020 s. 199). Ved å benytte seg av litteraturstudie vil man begynne med å undersøke hva som finnes av forskning på det feltet man skal undersøke. Når man finner aktuell forskning, skal man analysere forskningen for å finne empiri som man kan bruke for å besvare problemstillingen (Aveyard, 2014, s. 2).

I vår litteraturstudie begynte vi med å utarbeide forskningsspørsmål, som man ønsker å få besvart. Vi utformet to underspørsmål som skal være med på å besvare problemstillingen. Disse spørsmålene er «hvordan ivareta barnets medvirkning i samvær etter omsorgsovertakelse?» og «hvordan ivareta barnets sårbarhet i samvær etter omsorgsovertakelse?»

Vi tenker at litteraturstudie er en god metode for innsamling av data for å besvare problemstillingen. Litteraturstudie gir oss muligheten til å utforske det som allerede eksisterer av forskning. Vi vil utforske hva slags forskning det finnes på feltet om hvordan hensynet til barnets beste blir ivaretatt. I forlengelsen av dette vil vi se etter hva som finnes av forskning om ivaretagelse av barnets medvirkning og sårbarhet i samvær med foreldre. Denne metoden gir oss mulighet til å søke og finne frem til nyere og relevant forskning vi kan bruke i bacheloroppgaven.

Vi vet at det finnes flere undersøkelsesmetoder enn litteraturstudie som kan bidra til å besvare vår problemstilling. Hvis vi hadde hatt lenger tid på bacheloroppgaven kunne kvalitativ metode vært et alternativ. Dette der vi kunne ha innsamlet data gjennom å intervju informant. Men på grunn av tidsbegrensninger tenker vi at litteraturstudie er mer

hensiktsmessig for oss å bruke. Barnets beste og samvær er to store og viktige temaer i barnevernfaglig arbeid, og vi vet at det finnes forskning på disse områdene fra nyere tid.

2.2 Søkeprosessen

Vi startet søkeprosessen med å søke etter aktuelle og relevante forskningsartikler som kunne besvare underspørsmålene våre «*hvordan ivareta barnets medvirkning i samvær etter omsorgsovertakelse?*» og «*hvordan ivareta barnets sårbarhet ivaretatt i samvær etter omsorgsovertakelse?*». Vi skilte disse to underspørsmålene litt fra hverandre i søkeprosessen, der vi søkte etter forskningsartikler og rapporter for hvert av spørsmålene. I søkeprosessen brukte vi søkemotorene Oria, Idunn, og SocINDEX, for å finne frem til relevante artikler og rapporter som kunne være interessante for problemstillingen.

Gjennom å bruke søkemotorene Oria, Idunn og SocINDEX fant vi etter hvert frem til artikler og rapporter som kunne besvare underspørsmålene. I denne prosessen brukte vi først norske nøkkelord for å finne forskningsartikler på norsk. Vi brukte nøkkelord som *sårbarhet*, *resiliens*, *tåleevne*, *medvirkning*, *barnets beste*, *samvær*, *barnevern*, *praksis*. Disse nøkkelordene prøvde vi å bruke i kombinasjon med hverandre i flere varianter. Vi fikk lite utvalg av artikler og rapporter, som var relevante for problemstillingen.

Etter hvert gjorde det at vi byttet over til å bruke engelske nøkkelord. Når vi brukte engelske nøkkelord i søkeprosessen, fikk vi et større utvalg av forskningsartikler. Engelske nøkkelord vi brukte for medvirkning var *participation* or *involvement* or *engagement*. Videre brukte vi *foster care*, *child welfare*, *resilience*, *contact*, *best interest of the child* og *qualitative study*. Vi brukte disse søkeordene i forskjellige kombinasjoner.

Det var ved bruk av søkemotoren Oria at vi fant frem til forskningsartikler, som vi har brukt i bacheloroppgaven. I søkeprosessen med å finne frem til forskningsartikkelen som handlet om «*hvordan ivareta barnets medvirkning i samvær etter omsorgsovertakelse?*» og «*hvordan ivareta barnets sårbarhet i samvær etter omsorgsovertakelse?*», erfarte vi at det var et stort utvalg av aktuelle forskningsartikler for begge temaer på engelsk. Forskningsartiklene vi valgte ut er studier gjennomført i nyere tid i Australia og Spania. Begge inneholder empiri som er aktuelle og relevante for bacheloroppgaven. Rapporten vi brukte inneholder studier som er gjennomført i Norge.

2.3 Inklusjons – og eksklusjonskriterier

Vi hadde inklusjonskriter- og eksklusjonskriterier for å finne frem til forskningsartikkelen «*Identifying the Patterns of Family Contact for Children in Care*». Inklusjonskriteriene var *The best interest of the child*, *foster care* and *contact*. Eksklusjonskriteriene var at vi avgrenset litteratur til å kun være fagfellevurderte artikler. Videre avgrenset vi også tidsperioden for fagfellevurderte artikler til å være fra 2020 og frem til i dag. Vi fikk opp 8 treff i søkemotoren Oria. Gjennom å se over treffene fant vi frem til forskningsartikkelen som vi har benyttet oss av.

Når vi fant frem til forskningsartikkelen «*Uninformed, Afraid and Confused: What Children Need to Know at the Beginning of Their Foster Care Process*» i søkemotoren SocINDEX brukte vi inklusjonskriteriene *Foster care* and *child welfare* and *Participation or involvement or engagement* and *qualitative study*. Eksklusjonskriteriene vi brukte var at vi avgrenset til fagfellevurderte forskningsartikler (*peer review*). Da fikk vi opp 12 treff på SocINDEX. Vi fant forskningsartikkelen gjennom å se over treffene vi fikk.

Vi fant rapporten «*Samvær i praksis: En forskningsbasert undersøkelse av samværsordninger i barnevernet: hovedrapport fra prosjektet. «Samvær etter omsorgsovertakelse»* med å bruke inklusjonskriteriene *samvær* og *praksis* i Oria. Videre var et annet inklusjonskriterie at publisering av materiale måtte være avgrenset til tidsperioden 2020 til 2023.

Eksklusjonskriterier vi hadde var at vi ikke ønsket å bruke forskningsmateriale som var publisert lenger tilbake i tid enn 2020. Vi fikk opp 8 treff. Når vi gikk igjennom treffene fant vi denne rapporten, som omhandler medvirkning. Vi fant noe herfra som vi tenkte kunne passe godt i oppgaven.

Vi har et *søk og skriv* vedlegg nederst i bacheloroppgaven, der det står oversiktlig hvordan vi fant frem til artiklene og rapporten vi bruker.

2.4 Utvelgelse av litteratur

	Artikkel 1	Artikkel 2	Rapport
Årstall	2022	2022	2023
Tittel	« <i>Identifying the Patterns of Family</i>	« <i>Uninformed, Afraid, and Confused: What children need to know at the</i>	« <i>En forskningsbasert undersøkelse av samværsordninger i barnevernet. Hovedrapport fra</i>

	<i>Contact for Children in Care»</i>	<i>beginning of their foster care process»</i>	<i>prosjektet Samvær etter omsorgsovertakelse».</i>
Innhold	Det er en studie som har vært gjennomført i Australia. I studie skulle det undersøkes hvilke barn som har sett foreldre, søsken eller andre familiemedlemmer siste året. Samt hvilke tanker profesjonsutøvere har om hva som kan være grunnen til manglende kontakt mellom barn og foreldre	Studien tar for seg hvordan barn som blir plassert i fosterhjem blir informert om deres situasjon og flytting.	I denne forskningsrapporten ble det redegjort for ett studie i kapittel 8, der de ville undersøke saksansvarliges vurderinger av barn og unges medvirkning i barnverntjenesten

2.5 Kildekritikk

Kildekritikk handler om å vurdere og karakterisere det man finner av litteratur, og samtidig forklare hvordan man fant frem til den enkelte artikkel (Dalland, 2020, s. 152). Vi ville prøve å finne nyere forskning og bestemte oss for at vi skal se etter relevant forskning fra 2020 og frem til i dag. Etter hvert når vi fant forskningsartiklene, fant vi ut at begge er fra tidsskrifter. Disse tidsskriftene er fagfelleverderte. Det at datamateriale er fagfelleverdert, vil si at den har blitt godkjent og kvalitetssikret av fagpersoner (Høgskolen i Innlandet, 2022).

Forskningsrapporten til OsloMet tenker vi er en god rapport for oss å bruke. Denne forskningsrapporten frembringer nyeste forskning om praktisering av samvær etter omsorgsovertakelse. Forskningsrapporten har hatt som hovedmål å skaffe et kunnskapsgrunnlag om samværs praksis i barneverntjenesten, barneverns – og helsenemda, og domstolene. Dette for å sikre en god barnevernfaglig og juridisk praksis (Backe-Hansen et al., 2023, s. 178).

Selv om vi har benyttet oss av fagfelleverderte artikler og anerkjent rapport, har vi et kritisk syn på hvor generaliserbart empirien vi bruker er. Vi har kun tatt i bruk noen utvalgte artikler og en rapport, og det kan tenkes at vi hadde funnet frem til mer generaliserbart hvis vi også hadde sett det i sammenheng med flere gjennomførte studier. Empirien vi har funnet fram er

ikke nødvendigvis 100% generaliserbart selv om det er fagfellevurdert og anerkjent, men den kan være litt generaliserbart.

Validitet er at empirien som brukes må være relevant og gyldig for det som skal undersøkes. Reliabilitet handler om påliteligheten og relevansen til empirien (Dalland, 2020, s. 43).

Vi har tenkt at disse artiklene og rapporten har validiteten som kreves for å bli brukt i bacheloroppgaven. Både artiklene og rapporten inneholder empiri som er av relevans og kan bidra til å besvare problemstillingen. Vi tenker at artiklene har reliabilitet til å brukes, fordi begge er fagfellevurderte artikler. Rapporten vi har brukt er en anerkjent rapport, som inneholder nyeste forskning på samværsfeltet.

Forskningsfunn og analyse

3.1 Artikkel 1

Den ene forskningsartikkelen vi har funnet heter «*Identifying the Patterns of Family Contact for Children in Care*». Denne er publisert i tidsskriftet *Australian Social Work* sin 75. utgave fra 2022. I forskningsartikkelen ble det presentert en studie fra Australia. I studien skulle det undersøkes hvilke barn som hadde sett foreldre, søsken eller andre familiemedlemmer siste året. Det ble også undersøkt hvilke tanker profesjonsutøvere har om grunnen til manglende kontakt mellom barn og foreldre (Kertesz et al., 2022, s. 19).

I denne studien kommer det frem empiri som viser hvordan hensynet til barnets beste blir ivaretatt dersom barnet opplever negative reaksjoner i samvær med foreldre. Det kommer frem at domstolen har tatt avgjørelser om redusering av samvær. I noen av sakene ble det begrunnet at samvær med foreldre førte til negative reaksjoner for barnet. Dette kunne noen ganger være skadelig for barnet (Kertesz et al., 2022, s. 27). Dette viser hvordan hensynet til barnets beste blir ivaretatt. Det å dokumentere barnets sårbarhet i samvær med foreldre, er viktig for å ivareta barnets behov.

I samme studie kommer det frem empiri som handler om betydningen alder og modenhet har for å medvirke. Det kommer frem at barn som ikke ønsket kontakt med foreldre ble hørt, men at dette spesielt gjaldt for eldre barn (Kertesz et al., 2022, s. 28). Forfatterne skriver at det er viktig å høre på barn og deres forståelse av saken. Videre skrives det at barnets beste er komplekst. Noen barn kan være bekymret for familiens velvære. Det kan være at barnet

ønsker kontakt med familien, selv om det er belastende. Det er til barnets beste å få medvirke, slik at deres forståelse av saken kommer frem (Kertesz et al., 2022, s. 28).

3.2 Artikkel 2

I 2022 ble det publisert en ny utgave av tidsskriftet *Child Care In Practice*. I tidsskriftet er det en forskningsartikkel som heter «*Uninformed, Afraid, and Confused: What children Need to Know at the Beginning of Their Foster Care Process*». Forskningsartikkelen handler om en studie fra Spania hvor det ble forsket på hvilken informasjon som bør bli gitt når barn flytter til et fosterhjem. Noen ganger er det slik at barn ikke blir rådført eller informert i forkant av avgjørelsen som tas, eller når barnet flyttet i fosterhjem. Det gjør at de ikke vet om fosterhjemssituasjonen og hvilke forandringer det vil medbringe for deres liv (Pastor et al., 2022, s. 102).

I denne forskningsartikkelen blir det belyst empiri som handler om at flere barn mottar lite til ingen informasjon om fosterhjems plasseringen. Det kommer videre frem at det er viktig å forklare barnet om stedet og menneskene de skal flytte til. Barn selv sier de skulle ønske de fikk denne informasjonen. Tilfeller der barn har fått god informasjon om fosterhjems plassering, har det ført til positive inntrykk og opplevelser (Pastor et al., 2022, s. 111). Barnevernsansatte mente at hvis barn hadde fått god nok informasjon, ville det blitt lettere for barnet, og det ville hjulpet barnet med å få ro i starten av fosterhjemsoppholdet (Pastor et al., 2022, s. 112).

Empirien i forskningsartikkelen viser hvor viktig det er at barn blir godt informert i fosterhjems plassering. Siden dette er viktig, tydeliggjør det betydningen god informasjon har for ivaretagelse av barnets beste. Får man god informasjon kan dette bidra til at barnet får god opplevelse av samværet.

3.3 Rapport

Forskningsrapporten vi har brukt heter «*En forskningsbasert undersøkelse av samværsordninger i barnevernet. Hovedrapport fra prosjektet. «Samvær etter omsorgsovertakelse*». Dette er hovedrapporten fra forskningsprosjektet «samvær etter omsorgsovertakelse». Den ble utgitt i OsloMet sin skriftserie nr. 1 fra 2023 (Stang et al., 2023, s. 12).

Forskningsrapporten inneholder en studie i kapittel 8.2, hvor det er satt søkelys på saksansvarliges vurderinger av barns medvirkning i barneverntjenesten. Man ville se på i hvilken grad saksansvarlige vurderte at barn fikk være med på å bestemme hvordan samværet skal praktiseres, og hvor stor innflytelse de har på dette. I studien kommer det fram at saksansvarlige vurderte at det var rundt 7% av de minste barna fra 3 til 6 år som har *stor innflytelse* på hvordan samværet praktiseres. Mens for den eldste aldersgruppen 15 år og eldre var det rundt 51% som har *stor innflytelse* i hvordan samværet skulle praktiseres (Backe-Hansen et al., 2023, s. 179).

Empirien som kommer frem, tydeliggjør hvor stor betydning alder har for barns medvirkning i praktisering av samvær. Det kommer frem av saksansvarlige at en årsak til dette, kan være ekstra utfordringer med å involvere små barn (Backe-Hansen et al., 2023, s. 179). Alderens betydning for medvirkning er noe som kritiseres, fordi mindre barn blir hindret i å bruke sin rett til medvirkning (Backe-Hansen et al., 2023, s. 178).

Forskningsrapporten belyser også hvordan barnets sårbarhet, bør bli ivaretatt i samvær etter omsorgsovertakelse. I kapittelet 4.6 blir det redegjort for en studie hvor saksansvarlige ble spurt om hvor ofte de vurderte barnets reaksjoner på samvær er glede og lettelse. Svarene i studiet er variert der halvparten av saksansvarlige besvarte at glede og lettelse er *svært vanlige* eller *vanlige* reaksjoner før og etter samvær. Resten krysset av på at dette forekom *sjeldent* eller *aldri* (Backe-Hansen et al., 2023, s. 83).

Slik det kommer frem i empirien er det stor variasjon i om barn viser *lettelse* og *glede* i samvær eller andre reaksjoner. Det at det er stor variasjon i barnas reaksjoner på samvær, tydeliggjør viktigheten barnevernsansatte har i å følge opp barnets samvær individuelt (Backe-Hansen et al., 2023, s. 83-84) For å kunne ivareta barnets sårbarhet, trenger barnevernsansatte å observere og dokumentere negative reaksjoner hos barn. Dette slik at man har et grunnlag i nemda til å endre samværet til barnets beste (Stang et al., 2023, s. 202).

Drøfting

I drøftingsdelen av bacheloroppgaven skal vi drøfte forskningsfunn vi har redegjort for, og knytte det opp til teori for å besvare problemstillingen. Vi har delt opp slik at den første delen av drøftingen tar for seg underspørsmålet «*hvordan ivareta barnets medvirkning i samvær etter omsorgsovertakelse?*». Den andre delen tar for seg underspørsmålet «*hvordan ivareta*

barnets sårbarhet i samvær etter omsorgsovertakelse?». I den tredje delen skal vi drøfte ivaretagelse av barnets medvirkning og sårbarhet sammen.

4.1 Ivaretagelse av medvirkning

Informasjon

I forskningsartikkelen «*Uninformed, Afraid, and Confused: What children Need to Know at the Beginning of Their Foster Care Process*» blir det belyst empiri som viser hvor viktig det er at barn blir godt informert. Det å få god informasjon er viktig for at barnet skal utvikle seg positivt i fosterhjemmet. I situasjoner hvor barn har fått god informasjon om fosterhjems plassering, har det ført til positive inntrykk og opplevelser (Pastor et al., 2022, s. 111). Å få informasjon er en trygghet for barnet. Barn har uttalt selv at de ønsker å bli snakket med og at det oppleves som verre hvis man ikke informerer barn om avgjørelser som blir tatt (Paulsen, 2022, s. 93).

Slik det kommer frem i empirien er det å få god informasjon en trygghet for barnet. Dette kan sees i sammenheng med det Paulsen skriver. Hun skriver at god informasjon i samtaler er at barn får informasjon før et møte slik at de har mulighet til å være forberedt. Videre at barnet får tilpasset informasjon slik at de gjør seg forstått. I etterkant er det også viktig at barnet blir informert om beslutninger som tas og prosessen videre (Paulsen, 2022, s. 102). Hva som anses som viktig informasjon vil variere fra situasjon til situasjon. Det er viktig at barnevernsarbeideren har en åpen dialog med barnet, der det gis informasjon tilpasset det enkelte barn (Paulsen, 2022, s. 101).

Dette er også i tråd med forskrift om hvordan informasjon skal bli gitt til barn. I forskriften blir det poengtert at informasjon til barnet skal bli gitt på en tilstrekkelig måte, der barnet får all informasjonen den har krav på (forskrift om medvirkning og tillitsperson, 2014, § 4). Her inngår informasjon om hva samvær innebærer og barnets rettigheter. Tilpasset informasjon handler om at informasjonen som blir gitt skal være tilrettelagt etter barnets alder og modenhet (forskrift medvirkning og tillitsperson, 2014, § 3). Når informasjonen tilpasses, kan barnet få en god forståelse og få muligheten til å gi sine meninger.

I forskningsartikkelen til Pastor et al. (2022) kommer det også frem at barn noen ganger ikke har fått medvirke i avgjørelser som vedtas, eller når barnet flytter i fosterhjem. Det gjør at barnet ikke vet om fosterhjemssituasjonen og hvordan det vil påvirke deres liv (Pastor et al.,

2022, s. 102). Dette kan tenkes at fører til utrygghet for barnet. Dette er også noe som Paulsen skriver om. Hun skriver at manglende informasjon har gjort at barn har følt seg usikre når de ikke forstår avgjørelser som tas (Paulsen, 2022, s. 55). Videre står det i *praksis i samvær* at manglende informasjon har gjort at flere barn har kjent på økt stress. Dette som følge av manglende forutsigbarhet og kontroll (Stang et al., 2023, s. 15).

Slik vi har beskrevet kan barnets medvirkning bli ivaretatt, gjennom å bli gitt god informasjon om situasjonen og beslutninger som tas. Vi ser videre at god informasjon etter omsorgsovertakelse fører til trygghet for barnet. Det kan også bidra til at barnet får komme med sine meninger. Dette kan bidra til at samvær mellom barn og foreldre blir gjennomført på en god måte.

Det å få god informasjon er viktig for å ivareta medvirkning, noe som igjen er viktig for hensynet til barnets beste. Barn som flytter i fosterhjem kan være i en sårbar tid, hvor de har vært igjennom mye forandringer og omstillinger i livet på kort tid. For barn som er i slike situasjoner vil det være betydningsfullt for deres videre utvikling, at de opplever forutsigbarhet. God informasjon er med på å gi forutsigbarhet i hverdagen.

Barnets alder og modenhet

I forskningsrapporten *samvær i praksis* kommer det frem empiri om at yngre barn får medvirke mindre enn eldre barn. Barnets medvirkningsmuligheter øker i større grad, desto eldre barnet blir (Backe-Hansen et al., 2023, s. 178). Dette er også noe som bekreftes i Kertesz et al. (2022), der barnets alder og modenhet hadde stor betydning for medvirkningsmulighetene. Spesielt de eldre barnas ønsker om kontakt med foreldre ble hørt, i motsetning til yngre barn. Det blir poengtert at det er viktig å snakke med barn, fordi de kan ønske samvær med familien selv om det er vanskelig å gjennomføre (Kertesz et al., 2022, s. 28).

Betydningen alder og modenhet har for medvirkning, kan også sees i sammenheng med retningslinjene til Bufdir. I retningslinjene står det at medvirkning skal vektes ut fra alderen og modenheten til barnet. I disse retningslinjene kommer det også frem, at hvis det er barn spedbarn og barn av yngre alder kan det være behov for spisskompetanse for å vurdere hva barnet trenger. Det samme kan gjelde dersom barnet har utfordringer med for eksempel funksjonsnedsettelse (Bufdir, 2022). I barnevernsloven finner vi også at alder og modenheten

til et barn skal vektes (Bvl, 2021, § 1-3). Her kan man se at alderen kan være en viktig faktor for at deres meninger blir hørt, men samtidig ser man at det er viktig at alle barn får muligheten til å bli hørt uavhengig av alderen.

Manglende kompetanse

I *samvær i praksis* kommer det også fram når yngre barn har mindre medvirkningsmuligheter, kan det hindre deres rett til medvirkning. Det kommer frem av flere saksansvarlige at en årsak til dette, er at de mangler god kompetanse til å involvere yngre barn (Backe-Hansen et al., 2023, s. 178). I Paulsen kommer det frem at flere barnevernsansatte i noen tilfeller unngår å snakke med barn når de mangler den rette kompetansen. Hvis man unngår å snakke med barn, kan det bli utfordrende å bygge opp en god kompetanse (Paulsen, 2022, s. 76).

For at medvirkning skal bli tilrettelagt på en god måte, er det behov for mer kompetanse. Det trengs kompetanse om medvirknings betydning. Dette der man ser ressursen det har både for barnet og arbeidet i barneverntjenesten. Hvis man har en større forståelse av de utfordringene som kan oppstå når barnevernsansatte skal samarbeide med barn, kan det bidra til å møte disse hindringene bedre. Barn sine erfaringer og synspunkter er viktige kunnskapskilder. Mer kompetanse om medvirkning, vil bidra til at man kan tilrettelegge for gode medvirkningsprosesser (Paulsen, 2022, s. 16).

Selv om små barn kanskje ikke har lært seg å snakke kan man se på barns reaksjoner. Her kan man da se på kroppsspråket til barnet eller andre former for uttrykk som redsel eller glede og ta dette med i vurderingen av samværet. Dette er et av flere eksempler på måter de yngste barna kan bli hørt på. Her må barneverntjenestene legge til rette slik at de yngste barna får muligheten til å uttrykke seg (Andersen & Granerud, 2023, s. 41).

Som det blir påpekt trengs det mer kompetanse om yngre barn og medvirkning, siden deres medvirkningsmuligheter er begrenset. Selv om det er naturlig at barnet skal medvirke utfra skjønnsmessig vurdering, alder og modenhet, er det viktig å påpeke at man ikke skal glemme bort yngre barn. Barn som er yngre kan sitte på verdifull kunnskap, som kan være viktig i vurderingen av samvær. Det er ikke sikkert at barnet uttrykker dette verbalt, men heller gjennom deres væremåte. Det er til barnets beste at deres medvirkningsmuligheter ikke skal bli hindret gjennom manglende kompetanse. Dette der man heller ser ressursene hvert enkelt

barn besitter, uavhengig av alder og modenhet. Igjen er dette viktig for ivaretagelsen av barnets medvirkning.

4.2 ivaretagelse av barnets sårbarhet

I rapporten *samvær i praksis* kommer det frem empiri som belyser hvor viktig det er med dokumentasjon av negative reaksjoner hos barn i samvær med foreldre. Når man dokumenterer negative reaksjoner hos barn, kan det bidra til endring av samvær som er skadelig for barnet. Noen endringer man kan gjøre er å redusere, avslutte eller ha tilsyn under samværet (Stang et al., 2023, s. 201). Hvordan barn reagerer på samvær er individuelt og det er viktig å følge opp hvert enkelt barn på en god måte. Det er derfor viktig at dokumentasjonen i samværene er grundige og viser til hvordan reaksjonene hos barnet er i et samvær (Stang et al., 2023, s. 202).

Det å dokumentere negative reaksjoner hos barn er viktig. Det er med på å forhindre at barnet utsettes for samvær som er skadelig. Dette kan sees i sammenheng med empiri fra forskningsartikkelen «*Identifying The Patterns of Family Contact for Children in Care*». Her ble det tatt en avgjørelse om reduisering av samvær. Dette etter å ha identifisert at barnets samvær med foreldre førte til negative reaksjoner, og i noen tilfeller kunne være skadelig for barnet (Kertesz et al., 2022, s. 27). Det å dokumentere barnets sårbarhet i samvær med foreldre, er viktig for å ivareta barnets behov. Dette viser hvordan hensynet til barnets beste blir ivaretatt.

Viktigheten av å dokumentere samvær som er skadelig for barnet, kan også sees i sammenheng med de siste lovendringene i Norge. I Norge har vi i senere tid beveget oss bort fra normen om standardisert fastsettelse av samvær. Dette der normen for fastsettelse av samvær var fra to til seks ganger i året, og disse skulle ha to til fire timers varighet (Andersen & Granerud, 2023, s. 20). Disse endringene har kommet blant annet etter EMD dommer mot Norge, der Norge har blitt kritisert for standardiserte samværsordninger (Andersen & Granerud, 2023, s. 20)

De siste lovendringene har ført til bevegelse bort fra standardisert fastsettelse av samvær, til at dette i dag skal skje etter en konkret og individuell vurdering i den enkelte sak. Dette gjør at man har mer fokus på barnets egne behov, der det stilles større krav til dokumentasjon. Det

må dokumenteres og tydeliggjøres grundig på hvilken måte samværet er en urimelig belastning for barnet. For både EMD og Høyesterett har tydeliggjort at barn ikke skal utsettes for samvær som er urimelig belastning. Samværet skal ikke legges nært opp mot barnet tålegrense, fordi det er skadelig for deres helse og utvikling (Prop 133 L (2020-2021), s. 259).

Selv om det kan være en risiko for at barnet oppleve samvær belastende, kan det også være bearbeidende. Et eksempel er et barn som har blitt traumatisert av vold fra egen far. Under samværet med faren kan det være belastende for barnet, men det kan også være bearbeidende. Det kan være at barnet får erfare under samværene med faren at han ikke lenger er voldelig. Dette der barnet får erfare positive sider med faren (Engelien et al., 2023, s. 116).

Som empirien belyser, er det å dokumentere negative reaksjoner hos barn under samvær viktig. Dette for å hindre at barnet utsettes for samvær som er skadelig. Dette er et oppfølgingsansvar barnevernet har, og det er viktig for å ivareta barnets sårbarhet. I barnevernet er det mange barn som er sårbare og inne i en vanskelig tid. Derfor er det viktig at barnet får positive opplevelser av samvær. Det kan her også tenkes å se på hvordan barnet er både i forkant og etterkant av et samvær. Det kan kanskje være at barn oppfører seg annerledes når et samvær er gjennomført. Da er det viktig å snakke med barnet for å få en forståelse om hvordan barnet har det. Det er til barnets beste at samværet oppleves som positivt.

4.3 Barnets medvirkning og sårbarhet

Hittil har vi diskutert hvordan barnets medvirkning og sårbarhet ivaretas i samvær etter omsorgsovertakelse. Videre nå vil vi belyse hvordan disse kan sees i sammenheng med hverandre. For i vurderingen av barnets beste er det viktig at momentene sees i sammenheng og vektet opp mot hverandre. Når man ser momentene i sammenheng av hverandre, kan det bidra til at man gjør en helhetlig barnets beste vurdering (Haugli, 2023, s. 27).

Hvordan kan barnets medvirkning og sårbarhet sees i sammenheng med hverandre? Med utgangspunkt i empiri som har kommet frem tidligere, vet vi at det er viktig med et godt dokumentasjonsgrunnlag. Dette der barnevernsansatte har et oppfølgingsansvar i å dokumentere negative reaksjoner barn har i samvær med foreldrene. Slik kan samvær bli endret, der barnet hindres fra å bli utsatt for belastende samvær. For å kunne få et godt

dokumentasjonsgrunnlag holder det ikke alltid bare å observere barns væremåte, selv om dette forteller mye.

For å kunne få godt dokumentasjonsgrunnlag, kan det være nødvendig at barnet får medvirke. En måte barnet får medvirke på som nevnt tidligere, er gjennom god informasjon. Vi vet at når barnet får god informasjon om samvær kan det bidra til at barnet opplever mer trygghet rundt samvær og dette kan forhåpentligvis dempe usikkerheten. Det er viktig å påpeke at kun informasjon i seg selv ikke nødvendigvis gir trygghet, men at informasjon kan være en av flere ting barnet har behov for.

Hvis barnet får god informasjon, kan det også bidra til at barnets synspunkter kommer bedre frem. I gode medvirkningsprosesser er det viktig at barnets synspunkter blir vektlagt. Det kan tenkes at deres meninger vil bidra til å gjøre bedre beslutninger som tas på vegne av dem. Barn kan føle seg mer inkludert i deres egen situasjon når de får medvirke og fremmet sine synspunkter (Paulsen, 2022, s. 41). Sådan er barnets synspunkter i likhet med informasjon viktig for at samværet blir en positiv opplevelse for barnet.

Slik det også tidligere har blitt nevnt i empirien er det viktig at man tilpasser medvirkning utfra barnets alder og modenhet. Selv om det virker naturlig at medvirkningen øker i større grad når barnet blir eldre og mer moden, er det viktig at man ikke glemmer bort yngre barn. Det er viktig at barnevernsarbeideren har god kompetanse slik at de klarer å involvere yngre barn. Yngre barn kan også sitte på verdifull kunnskap, som kan være viktig for å hindre at de utsettes for veldig belastende samvær. Det er ikke nødvendigvis slik at yngre barn uttrykker dette verbalt, men heler gjennom deres væremåte.

I empiri som er nevnt tidligere kommer det frem at hvis barnet opplever å ikke få fremmet sine synspunkter, kan det føre til at avgjørelser tas på feil vurderingsgrunnlag. Dette siden man ikke har blitt gjort kjent med barnets stemme. Det kan også gjøre at allerede sårbare barn vil kjenne på mer negative følelser. Dette siden det å ikke få medvirke vil gjøre at barnet kan kjenne seg mer utrygge. Hvis man lar barnet få medvirke kan det føre til at negative reaksjoner under samvær vil bli mildere, siden barnet i større grad føler seg involvert og vet hva man skal forholde seg til. Dette kan igjen føre til bedre dokumentasjon av negative reaksjoner barn har under samvær, noe som gjør at samvær er med hensyn til barnets beste.

Slik vi har drøftet om i siste delen av drøftingen har vi tydeliggjort flere måter barnets medvirkning og sårbarhet kan sees i sammenheng med hverandre. For å ivareta barnets beste under samvær har vi sett at det er viktig å la barnet få medvirke. Vi har også sett viktigheten av at barnevernsansatte har oppfølgingsansvar i å hindre at barnet utsettes for situasjoner som er skadelig for deres utvikling og helse.

Avslutning

I denne bacheloroppgaven hadde vi lyst til å undersøke «*hvordan hensynet til barnets beste når det gjelder barnets medvirkning og sårbarhet blir ivaretatt i samvær etter omsorgsovertakelse*». Gjennom bacheloroppgaven har vi undersøkt og fått frem empiri, teori og forskning som besvarer problemstillingen vår. Vi har kommet frem til ulike ting som er viktig for ivaretagelse av barnets medvirkning og sårbarhet i samvær med foreldre etter omsorgsovertakelse.

Vi vet at det finnes flere viktige sider for ivaretagelse av medvirkning og sårbarhet, enn det vi har fått frem. Samtidig vet vi også at det finnes andre momenter som må tas hensyn til i vurderingen av barnets. Det er også andre hensyn enn barnets beste som må tas i betraktning i samvær, selv om dette er veldig viktig. Foreldrenes synspunkter og søsken er også hensyn som må tas i betraktning. Likevel tenker vi at gjennom denne bacheloroppgaven har vi fått besvart noe av det som er viktig for barnets beste i samvær med foreldre etter omsorgsovertakelse.

Litteraturliste

- Andersen, E. W. & Granerud, A. M. (2023). *Samvær etter omsorgsovertakelse – en praksisnær og helhetlig tilnærming*. Fagbokforlaget
- Aveyard, H. (2014). *Doing a literature review in health and social care: a practical guide*. McGraw-Hill/Open University Press
- Backe-Hansen, E. (2023). Erfaringer fra saksansvarlige i barnevernstjenestene (Survey studien). I E. G. Stang, G. A. Baugerud, E. Backe-Hansen & M. Rugkåsa (Red.), *En forskningsbasert undersøkelse av samværsordninger i barnevernet. Hovedrapport fra prosjektet ``Samvær etter omsorgsovertakelse``* (Skriftserie 2023 nr 1, 58-78). Oslo Metropolitan University
<https://skriftserien.oslomet.no/index.php/skriftserien/article/view/802/746>
- Backe-Hansen, E., G. A. Baugerud, Rugkåsa, M., & Stang, E. G. (2023). Barns medvirkning spørsmål i samvær. I E. G. Stang, G. A. Baugerud, E. Backe-Hansen & M. Rugkåsa (Red.) *En forskningsbasert undersøkelse av samværsordninger i barnevernet. Hovedrapport fra prosjektet ``Samvær etter omsorgsovertakelse``* (Skriftserie 2023 nr 1, 178-196). Oslo Metropolitan University
<https://skriftserien.oslomet.no/index.php/skriftserien/article/view/802/746>
- Barne- og familiedepartementet. (10. juni 2020). *Informasjonsskriv om behandling av barnevernssaker – nye avgjørelser fra Høyesterett*
<https://www.regjeringen.no/contentassets/f29d37d4e9e04d8891693415c19e411c/informasjonsskriv-om-barnevernssaker---nye-retningslinjer-fra-hoyesteretts-omsaksbehandling.pdf>
- Barne-, ungdoms og familiedirektoratet. (30. mars 2023). *Rundskriv for barneverntjenestens saksbehandling (saksbehandlingsrundskrivet)*. Bufdir.
<https://www.bufdir.no/contentassets/ed7a489b2fbf4c808e4637c037e51450/saksbehandlingsrundskrivet.pdf>

Barne-, - ungdoms- familiedirektoratet. (12. desember, 2022). *Samvær – kunnskapsbasert retningslinje for vurdering av samvær ved omsorgsovertakelse*. Bufdir.

https://www.bufdir.no/fagstotte/produkter/samvar_retningslinje_for_vurdering_av_mvarsordning_ved_omsorgsovertakelse/

Barnevernloven. (2021). *Lov om barnevern (LOV-2022-06-18-97)*. Lovdata.

https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2021-06-18-97#KAPITTEL_3

Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving* (7 utg.) Gyldendal.

Engelien, A. O, Kvello, Ø. & Vestvik, H. (2023). Samvær belyst ut fra et traumeperspektiv. I A. O. Engelien, Ø. Kvello & H. Vestvik (Red.), *Samvær mellom barn og biologiske foreldre etter plassering utenfor hjemmet*. (s. 104-119). Universitetsforlaget.

Forente nasjoner. (1989). *FNs konvensjon om barnets rettigheter: vedtatt av De forente nasjoner 20. November 1989; Ratifisert av Norge 8. januar 1991 (Rev. oms. Mars 2003 med tilleggsprotokollar)*. Barne- og familiedepartementet.

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0004/ddd/pdfv/18931-fns_barnekonvensjon.pdf

Forskrift om medvirkning og tillitsperson. (2014). (FOR-2014-06-01-697). Lovdata.

https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2014-06-01697?fbclid=IwAR2kYV2z1EQ1acflN6dLIDmedUbprx1IfCMmvk7K5_fSWC872zOxTN9rc

Gerdt-Andresen, T. (2020). Fastsettelse av samvær – en analyse av hvordan fylkesnemnda begrunner sin utmåling. *Kritisk juss*, 46(2), 125-153

<https://www.idunn.no/doi/10.18261/issn.2387-4546-2020-02-05>

Haugli, T. (2023). Retten til samvær etter omsorgsovertakelse. I A. O. Engelien & Ø. Kvello & H. Vestvik (Red.) *Samvær mellom barn og biologiske foreldre etter plassering utenfor hjemmet* (s. 21-43). Universitetsforlaget

- Høgskolen i Innlandet, (2022, 27.mai). *Hva er en vitenskapelig artikkel?* Høgskolen i Innlandet. <https://www.inn.no/bibliotek/soeke/vitenskapelig-artikkel/>
- Kertesz, M., Humphreys, C. & Corrales, Tatania. (2022). Identifying the Patterns of Family Contact for Children in Care. *AUSTRALIAN SOCIAL WORK*, 75(1), 19-23
<https://doi.org/10.1080/0312407X.2021.1914696>
- NOU 2016:16. (2016). *Ny barnevernlov – sikring av barns rett til omsorg og beskyttelse*. Barne og likestillingsdepartementet
<https://www.regjeringen.no/contentassets/53164b1e70954231b2a09d3fdec1888b/nou/dfs/nou201620160016000dddpdfs.pdf>
- Pastor, C. Balsells, M. A. Vaquero, Mateo, E & Ciurana, A. (2022). Uninformed, Afraid and Confused: What Children Need to Know at the Beginning of Their Foster Care Process. *Child Care in Practice*, 28(1), 102-188
<https://doi.org/10.1080/13575279.2020.1723065>
- Paulsen, V. (2022). *Barn og unges medvirkning i barnevernet*. Gyldendal
- Prop. 133 L. (2020-2021). *Lov om barnevern (barnevernsloven) og lov om endringer i barnevernloven*. Det kongelige barne og familiedepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/f325e4de00fb472f85a7a2b94124f531/no/pfs/prp202020210133000dddpdfs.pdf>
- Stang, E. G, Backe-Hansen, E., Baugerud, G. A. & Rugkåsa, M. (2023). Samlet diskusjon hovedfunn. I E. G. Stang, G. A. Baugerud, E. Backe-Hansen & M. Rugkåsa (Red.) *En forskningsbasert undersøkelse av samværsordninger i barnevernet. Hovedrapport fra prosjektet ``Samvær etter omsorgsovertakelse``* (Skriftserie 2023 nr 1, 197-214). Oslo Metropolitan University
<https://skriftserien.oslomet.no/index.php/skriftserien/article/view/802/746>
- Stang, E. G, Baugerud, G. A, Backe-Hansen, E. & Rugkåsa, M. (2023). Sammendrag. I E. G. Stang, G. A. Baugerud, E. Backe-Hansen & M. Rugkåsa (Red.) *En forskningsbasert undersøkelse av samværsordninger i barnevernet. Hovedrapport fra prosjektet*

``*Samvær etter omsorgsovertakelse*`` (Skriftserie 2023 nr 1, 12-15). Oslo Metropolitan University <https://skriftserien.oslomet.no/index.php/skriftserien/article/view/802/746>

Stang, E. G. (2023). Den rettslige situasjonen på feltet. I E. G. Stang, G. A. Baugerud, E. Backe-Hansen & M. Rugkåsa (Red.), En forskningsbasert undersøkelse av samværsordninger i barnevernet. Hovedrapport fra prosjektet «samvær etter omsorgsovertakelse» (Skriftserie 2023 nr 1, 58-78). Oslo Metropolitan University <https://skriftserien.oslomet.no/index.php/skriftserien/article/view/802/746>

Vedlegg

Søk og skriv

DATABASE	DATO	SØKEORD/KOMBINASJON	ANTALL TREFF	KOMMENTARER
Oria	25.04	*The best interest of the child* *Foster Care* *Contact* Avgrenset fra 2020-2023	8	« <i>Identifying the Patterns of Family Contact for Children in Care</i> » Gjorde et avgrenset søk og fant denne forskningsartikkelen
SocINDEX	25.04	*Foster Care* *Child Welfare* *Participation or involvement or engagement* *Qualitative study*	12	« <i>Uninformed, Afraid and Confused: What Children Need to Know at the Beginning of Their Foster Care Process</i> »
Oria	26.04	*Samvær* *Praksis*	8	« <i>samvær i praksis – en forskningsbasert undersøkelse av samværsordninger i barnevernet.</i> « <i>Hovedrapport fra prosjektet. Samvær etter omsorgsovertakelse</i> »